

ОДЛУКА ЖИРИЈА О ДОДЕЛИ НАГРАДЕ СРПСКОГ СОЦИОЛОШКОГ ДРУШТВА „РАДОМИР ЛУКИЋ“ ЗА ЖИВОТНО ДЕЛО (у 2016. години)

Жири за доделу награде Српског социолошког друштва (ССД) „Радомир Лукић“ за животно дело - у саставу: Божо Милошевић, редовни професор Филозофског факултета у Новом Саду, у пензији; Смиљка Томановић, редовна професорка Филозофског факултета у Београду; Бранислав Стевановић, редовни професор Филозофског факултета у Нишу; Урош Шуваковић, редовни професор Филозофског факултета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици и Сретен Јелић, ванредни професор Пољопривредног факултета у Београду - после позива Председништва ССД крајем децембра 2016. године да огранци, секције ССД, и одељења/одсеци/департмани за социологију, институти и центри за социологију и остали колективни чланови ССД предложе кандидате за доделу установљене награде - разматрао је два приспела предлога: **Одсека за социологију Филозофског факултета у Новом Саду да се награда, посмртно, додели проф. др Љубинку Пушићу, редовном професору Филозофског факултета у Новом Саду и предлог групе социолога ССД да се награда додели проф. др Ђури Стевановићу, редовном професору Пољопривредног факултета у Београду, у пензији.**

Српско социолошко друштво, на основу установљене награде за животно дело „Радомир Лукић“ настоји да укаже на научна и друштвена достигнућа социолога у Србији и на тај начин допринесе унапређењу и афирмацији социологије. Имајући у виду наведено, Жири је одлучио да награду, за 2016. Годину, добију оба предложена кандидата. Одлука је донета **уз један глас који се уздржао од учешћа у гласању**. Оваквом одлуком, Жири указује на стваралаштво и резултате рада два социолога у областима научно-истраживачког и наставног рада, као и у другим делатностима академске и шире заједнице.

Образложење

Професор др Љубинко Пушић (1952-2016) био је професор Филозофског факултета у Новом Саду двадесетпет година. За то време оставио је неизбрисив траг у социолошкој и широј научној заједници у Србији и у региону. Његов допринос социологији се може савладати кроз развој постојећих социолошких дисциплина (првенствено социологије града), конституисање нових (социологија окружења и футурологија), научну продукцију, међународну сарадњу и чланство у научним и стручним организацијама.

Љубинко Пушић је био заслужан за конституисање *социологије града* на Филозофском факултету у Новом Саду и за садржајнији развој ове дисциплине у Србији. О томе најбоље сведочи то што је 1997. године објавио уџбеник *Град, друштво, простор - Социологија града*, који је 2015. доживео и друго издање, а који је описан од рецензена

(такође еминентних урбаних социолога) као, не само најоригиналнији, него и најбољи удбеник урбане социологије написан на српском (и хрватском) језику. Био је посебно заинтересован за историјске процесе у граду које је настојао да сагледа компаративно, комбинујући завидно теоријско-методолошко знање са практичним искуствима које је стицао у струци и личним увидима у урбану стварност бројних градова које је посећивао. Дугогодишње интересовање за историју града објединио је у књизи *Град: Знаци времена* (1991). У *Читању града* (1995) посветио се историјско-институционалној анализи Прага, Рима и неколико америчких градова, а у *Писању града* (2007) бележио је и коментарисао цртице из урбане свакодневице различитих градова - од Хага до Београда. О свом родном граду (Новом Саду) писао је у књизи *Град без лица* (2009. год). У тој књизи, која представља „мозаик прича“ о Новом Саду, најјасније се види Пушићев критичко-социолошки поглед на процесе урбане трансформације. Многе појаве о којима је тада писао, попут проблема стихијског развоја транзиционог града и нарушеног баланса између јавног и приватног интереса („рушење грађењем“), тек данас су добиле свој пун израз; што говори о томе да је Пушић поседовао способност антиципације различитих урбаних проблема још онда када су они били у настајању. Мноштво чланака из области социологије града, које је објављивао, указују на велики спектар интересовања: од проблема урбане политике, урбане одрживости, становања и глобализације. У контексту развоја социологије града, посебно се истиче један од његових последњих радова, који је излагао у склопу пленарног дела скупа „Друштво и простор“ у Новом Саду 2015. године, под називом „Простор као социолошка (мега)парадигма или простор је поново у моди“. Кроз овај рад Пушић настоји да ојача позицију социологије града и да потсети социолошку заједницу на њену богату традицију, у условима све веће популарности парадигме простора („просторног заокрета“) и све актуелнијих постмодерних приступа у социологији и географији - према којима је био критички настројен.

Допринос Љубинка Пушића развоју социологије града не може се сагледати без осврта на бројна емпиријска истраживања у овој области које је иницирао и реализовао. У 2000. и 2001. години руководио је истраживачким пројектом „Процеси транзиције и модернизације: улога предузетника у урбаном уређењу Новог Сада“, чији су резултати публиковани у књизи „*Предузетници и град*“ коју је приредио 2002. године. Током 2001. и 2002. године, руководио је пројектом под називом „*Урбана култура: основа одрживе мултикултуралности*“ унутар ког је спроведено дубинско социолошко истраживање у три велика града у Војводини: Новом Саду, Суботици и Сомбору, чији су резултати публиковани у истоименој књизи 2003. године. Заједно са Миланом Трипковићем и Срђаном Шљукићем, приредио је књигу *Раскрића Србије* (2007).

Поред социологије града, Љубинко Пушић је био заслужан и за конституисање и развој *социологије окружења* у Србији (као и на ширем простору бивше Југославије). Као постдокторант на ТУ Делфт у Холандији, 2002. и 2003. године, радио је на интеграцији социологије града и социологије окружења (које је посматрао као кључне просторно сензитивне социолошке дисциплине) кроз истраживање културног контекста урбане

одрживости. Током боравка у Холандији радио је на припреми силабуса за социологију окружења, а 2004. године подноси и формални захтев Одсеку за социологију у Новом Саду да уврсти овај предмет у програм основних, мастер и докторских студија. Тиме чини кључан корак у заснивању ове социолошке дисциплине у Србији. У том погледу, посебно се истиче његов допринос јасном разграничавању социјалне екологије и социологије окружења. У низу текстова које је објављивао у овој области, истичу се они у којима се бави теоријско-методолошким проблемима у конституисању социологије окружења („Социологија окружења у тражењу свог академског и истраживачког профила“) и текстови у којима показује различите могућности за примену социологије окружења као нове социолошке дисциплине код нас („Социологија окружења као најшири оквир за истраживање глобализујуће друштвене стварности“). Доприноси развоју социологије окружења треба сагледати и преко неколико емпиријских истраживања еколошке свести које је спровео и публиковао у домаћим и иностраним часописима. Рад на конституисању социологије окружења резултирао је приређивањем хрестоматије „Социологија окружења“ (2014) у којој је извршио систематизацију кључних проблема у овој области. О заслужено добром пријему Пушићеве *Социологије окружења* у нашој средини сведочи чињеница да ову хрестоматију - поред студената социологије Филозофског Факултета у Новом Саду - користе и студенти социологије Филозофског факултета у Београду (а вероватно и другде). У последњем периоду свог научног рада, посебно се интересовао за развој критичког приступа одрживом развоју. Такав приступ засигурно представља својеврсни новум, не само у нашој социологији већ и у оквиру других наука које се баве одрживим развојем. Та интересовања најбоље су представљена у тексту „Да ли је идеја о одрживом развоју одржива“. Кроз овај текст Пушић, не само да критикује одрживи развој, већ и сасвим јасно показује која је улога социологије (окружења) у расправама о одрживости.

Трећа област којој је Љубинко Пушић допринео јесте футурологија. Футурологија, као респектабилна и развијена наука у свету, није целовито препозната код нас, нити су њене везе са социологијом подробније истраживане. Као дугогодишњи члан Светске асоцијације за студије будућности“ (*WFSF*), одржавао је тесну сарадњу са колегама у иностранству, и на том трагу развио курс *Социологија и футурологија*, на Филозофском факултету у Новом Саду.

Опусом од седам самосталних књига и бројним радовима објављеним у домаћој и иностраној периодици, Љубинко Пушић је задужио српску (као и бившу југословенску социологију). Треба указати и на то да су Пушићеве књиге објављивали угледни српски издавачи: Матица српска, Завод за **уџбенике**, Независна издања Слободана Машића, те Медитеран.

Кроз бројне контакте и сарадњу коју је остваривао са колегама из других области (највише из архитектуре), допринео је отварању социологије и њеном промовисању ван социолошке заједнице. О Пушићевој књизи *Урбанистички развој градова у Војводини у XIX и првој половини XX века*, докторској дисертацији одбрањеној 1985. године на Београдском универзитету, чувени архитекта Богдан Богдановић, ментор и рецензент је

написао: „Аутор је истрајним вишегодишњим радом, врло добрим познавањем архивске грађе, драгоценом збирком прикупљених репродукованих старих планова и њиховим исправним тумачењем, одличним познавањем литературе, а изнад свега смислом за класификацију појава и за уопштавање створио књигу од значаја и несумњиве вредности“. Другачије речено, Пушићева даровитост, самопрегор, марљивост и посвећеност научном раду обележава његово стваралаштво - почев од његових раних радова.

Био је члан-сарадник Матице Српске, члан уредништва *Зборника за друштвене науке* и члан Одбора за друштвене науке Матице Српске.

Одржавао је контакте са колегама у иностранству, најпре кроз студијске боравке у Холандији и у Америци (где је боравио као Хумболтов стипендиста-постдокторант). Такође је био и члан међународних организација: International Sociological Association, European Sociological Association, World Futures Studies Federation, International Federation For Housing and Planning, International Society of City and Regional Planners. Посебну сарадњу је одржавао са колегама-урбаним социолозима из Хрватске, о чему најбоље саведоче речи Анђелине Свирчић-Готовац: „Професор Пушић уз свој велики ангажман у академском раду врло је ангажирано радио и на бројним пројектима у регији, те је колегијалним и професионалним приступом посебно допринио успостављању поновне сурадње између Србије и Хрватске, односно њихових филозофских факултета и института, која је од деведесетих година 20.ст. била заустављена. Несебично се одазивао и судјеловао у многим конференцијама, скуповима и округлим столовима који су проучавали друштвене и урбане промјене настале у транзицији у Новом Саду, Београду и Загребу, проучавајући их критички, али и чинећи их компаративнима и надасве истичући бригу за грађане и њихову квалитету живота, која је, како је зналачки знао истакнути, постала све угроженија“.

Све чињенице изнете у овом образложењу указују да је научно дело прерано преминулог професора др Љубинка Пушића, својим обимом и квалитетом, значајно допринело развоју, осавремењавању и промоцији урбане социологије код нас. Пионирски рад у многим областима, кроз смело отварање појединих социолошких тема и континуиран рад на отварању урбане социологије и њеној комуникацији са другим наукама, засигурно ће представљати трајну инспирацију садашњим и будућим генерацијама социолога. Специфичност Љубинка Пушића у односу на друге заслужне социологе код нас, огледа се управо у ширини његових погледа на различите социолошке проблеме, коју је стекао захваљујући интердисциплинарном карактеру његове научне каријере и изузетној интелектуалној радозналости која је често „прескакала“ границе појединих наука.

Због напред изнетих разлога, Жири је одлучио да постхумно додели награду за животно дело „Радомир Лукић“ проф. др Љубинку Пушићу.

Професор др Ђура Стевановић спада у средњу генерацију социолога у Србији. Целокупна биографија сведочи о његовом вишедеценијском (полувековном) научно-

истраживачком раду. Објавио је 16 књига и монографских јединица и више од 100 радова у часописима и публикацијама. Руководио је научно-истраживачким пројектима на просторима Србије и СФРЈ (преко 50).

Као универзитетски професор, Ђура Стевановић је задужио српску социологију истражујући у континуитету интелектуална поља и подручја социолошких истраживања у оквиру социологије савременог друштва, аграрне социологије, социологије села и социологије друштвеног развоја, и на тај начин, како је наведено у образложењу предлагача, настојао је да се „на различите начине, снагом научних истраживања, истражи истина о селима и сеоском становништву, односно социо-културном акцијом омогући обнова и развој руралних подручја“. У мисији научног радника и организатора културне акције на селу, како наводи предлагач “он подсећа на два велика ума српске социологије: Драгољуба Јовановића и Радомира Лукића (код кога је, као ментора, докторирао проф. Стевановић). Заједничка карактеристика коју са њима дели проф. др Ђура Стевановић су окупљања и институционално организовање научника и посленика око идеје оживљавања српског села и сељаштва“.

Професор Стевановић је дао значајан допринос развоју социологије. ангажовањем у настави на Филозофском факултету у Нишу, Учитељском факултету у Врању, Архитектонском факултету и Пољопривредном факултету у Београду и Пољопривредном факултету у Осиеку, на основним и последипломским студијама. Активним деловањем у домаћим и међународним професионалним скуповима и учешћем на конгресима руралних социолога Европе и међународним научним скуповима у Украјини, Бугарској, Грчкој, Бразилу..., професор Стевановић је промовисао српску социологију а посебно социологију села и подстицао професионалну међународну сарадњу.

Допринео је институционализацији социологије оснивањем неколико истраживачких установа: Завод за друштвена истраживања, Завод за социологију развоја села (Завод за проучавање села), Југословенско (сада Српско) удружење за социологију села и пољопривреде, Балканска асоцијација за социологију села и пољопривреде. У оквиру ових истраживачких институција, омогућио је професионално ангажовање великог броја (преко 30) социолога.

Ђура Стевановић је у тешким друштвеним условима, осмислио и организовао Међународни научни скуп „Власински сусрети“, који трају већ 23 године, континуирано. Сваке године је учествовало око стотину научника различитих научних профила, готово са свих Универзитета из наше земље, из република бивше Југославије, и већег броја европских земаља, који су се на мултидисциплинаран начин посвећивали истраживачким проблемима социологије развоја села и руралног простора. Готово и да нема скупова који се на овим просторима одржавају у толиком континуитету. И по друштвеној и по научној актуелности тема, „Власински сусрети“ су постали институција од националног интереса. Професор Стевановић је и на тај начин дао посебан допринос и задужио нашу науку о селу.

Упоредо са наставно-научним и педагошким радом професор Стевановић се бавио организационом делатношћу у јавно-политичком животу Србије и факултета. За свој рад је награђиван и биран на различите друштвене и стручне функције. Члан је Међународног савета годишњака *Регионални агросистеми - економија и социологија*, Института за аграрне проблеме Руске академије наука у Саратову и члан Редакционог одбора библиотеке „Булгарија Рустикана“, Института за проучавање друштва и знања Бугарске академије наука и члан Балканске академије наука и културе.

Након пензионисања, професор Стевановић наставља своју делатност у Балканској асоцијацији за социологију села и пољопривреде, Српском удружењу за социологију села и пољопривреде и Заводу за проучавање села, у непрестаној потрази за остваривим пројектима модернизације и развоја руралних подручја. Како је истакнуто у предлогу за награду, „доктору Стевановићу ће име бити трајно учитано у хвале вредну историју домаће (и српске, и југословенске) руралне социологије, јер јој је значајно допринео истраживачким налазима, организаторским прегнућем и издавачком делатношћу“.

Закључак

Већинско мишљење чланова Жирија је да проф. др Љубинко Пушић и проф. др Ђура Стевановић целокупним доприносом на пољу социологије и изузетним резултатима постигнутим у научно-истраживачком, образовно-педагошком и јавном професионалном раду заслужују струковно признање за животно дело. **Жири препоручује да награду Српског социолошког друштва „Радомир Лукић“ за животно дело, које се додељује у 2016. години, поделе проф. др ЉУБИНКО ПУШИЋ (постхумно) и проф. др ЂУРА СТЕВАНОВИЋ.**

Жири за доделу награде „Радомир Лукић“:

Др Божо Милошевић, ред. проф. Филозофског факултета у Новом Саду, у пензији
Др Смиљка Томановић, ред. проф. Филозофског факултета у Београду
Др Бранислав Стевановић, ред. проф. Филозофског факултета у Нишу
Др Урош Шуваковић, ред. проф. Филозофског факултета у Приштини
са привременим седиштем у Косовској Митровици
Др Сретен Јелић, ванредни професор Пољопривредног факултета